

Ozare

Drugi letnik
MAJ – JUNIJ 1958

VSEBINA:

Prišel je maj... (M. Jakopič)	33
Pomlad v Črepinjeku (K. Nauser)	34
Nepismenost po svetu (z zemljevidom)	39
Razvoj dela v rezbarski tehniki (Gorše)....	40
V delavnico sem tvojo zrl... ..	40
Uredništvo... ..	41
SLOVENSKI ODER: "Lilija" – Avstralija – – Liga	42
Slovenska sobotna šola SNO (Cleveland)... ..	44
OTROCI NA OZARAH: Pomlad – Po svetu otroci rodijo se – Mati, otroci – Slike : Rih- tarjevi – Lamovec – Oblak – (Rudi Knez), ..	45
KNJIGE: Ivan Bratko o založniški dejavnosti v Jugoslaviji (J.P.) – Linhartovo izročilo ..	46
SPORT: Telovadba III. (Ivo Kermavner)....	47

OZARE. Družinski list za Slovence v Ameriki. Izhaja vsaka dva meseca. Iz-
daja Slovenska pisarna v Clevelandu. – Naroča in plačuje se na naslov: Oza-
re, 6116 Glass Ave, Cleveland 3, Ohio, USA. Naročnina za eno leto \$2.-

Printed in USA

Oblak

trgovina s. pohištvo

6612 St. Clair - Cleveland, O.

HE 1 2978

Trgovina finega obuvala

LOUIS MAJER

6408-6410 St. Clair Ave.

Avtomobile popravljaja in barva

SUPERIOR BODY & PAINT Co.

6605 St. Clair Ave

Točna in dobra postrežba!

Čistilnica obleke

TRIANGLE DRYCLEANING

Razi Meglič

1136 East 71 - HE 2 1350

THE NORTH AMERICAN BANK COMPANY

Glavni urad

6131 St. Clair Ave.

Collinwoodski urad

15619 Waterloo Rd.

Newburški urad

3496 East 93rd St.

NORWOOD MEN'S SHOP

John F. Kovacic, mestni zastopnik

6217 St. Clair - UT 1 1393

Slovenska trgovina s čevlji

STANE MAJER

6107 St. Clair - UT 1 5027-

GRDINA - MELAHER

Men's Wear

6205 St. Clair - Cleveland, O.

NORWOOD BEVERAGE

6104 St. Clair Avenue

Vino, pivo, mehke pijače

LIGA

kat. slov. Amerikancev

Ne pozabi nanjo!

MANDEL'S SHOE STORE

"Quality Footwear"

6125 St. Clair - Cleveland 3,

FRANK CERNE

Jewelry Co. &

6412 St. Clair ave, Cleveland,

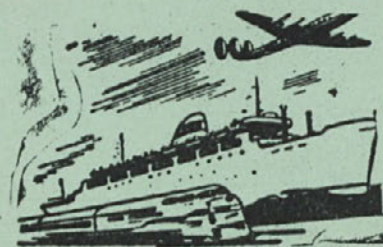
KOMIN'S FARMACY

6430 St. Clair - EN 1 2920

Smrekar

HARDWARE

6112-14 St. Clair Ave

AUGUST KOLLANDER

6419 St. Clair Ave. Henderson 1-4148

Potovanje v stari kraj Paketi Denar v stari kraj

MARJAN JAKOPIČ:

Prišel je maj...

Nad temnimi gozdovi dan v večer se zлива,
že mrak topolom vitkim šepeta,
narahlo kot otrok, ki v dlani skriva
kresnico drobno, ko se z njo igra.

Prišel je maj. Izmiti so večeri.
Zadišal kostanj je kot glogov cvet,
in med gozdov sanjavo šepetanje
je božjih zvezdic baldahin razpet.

Prišel je maj. Še jaz se tiho vračam
med polja, odišavljene noči...
Srce vasuje, kot nekoč pozdravlja:
dekle, domače, Bogce kraj poti.

Dehte za tihim domom češnje bele.
Na cesti tisoč strojev v noč drvi.
Glej, maj je: Pesem, češnjevi cvetovi.
Pa vse se mi kot davna bajka zdi...

Pomlad v Črepinjeku

Karel Mauser

(Nadaljevanje)

Kakor z nevidnimi žebli pribita na vrata je strmela za njim z velikimi, srečnimi očmi, s srcem, ki se ni moglo dojeti čudne sladkosti, ki se je razlivala skoz celo njeno bitje.

Fonz je zginil za nizko sklonjenimi smrekovimi vejami in se zgubil v beli noči kakor duh. Samo njegove stopinje je še čula, ki so hrustale v grlasti sneg. Potlej so tudi stopinje utihnile in nenadoma je slišala samo še svoje srce. Tolklo je v tišino, da je butalo v ušesih, tolklo s tako neznansko silo, kakor da misli zdaj zdaj na dan, kakor da se hoče prebiti skozi telo v zmrzal, med te s snegom obložene veje, da se umiri in oddahne.

Od Beleja in Kuharja je sijala luč. Na drobno so mežikala okna v breg in Rotiji se je zdelo, da mežikajo hkrati z njenim utripom kakor nagajiv otrok. Vrnili so se od polnočnice in še niso legli. Zdaj še sede pri peči in govore. Veseli so. Belejevka je šla gledat, če so otroci odeti. Vsi spe in vrnila se je v hišo.

Kako lepo mora biti, če jih je v hiši več. Pletejo misli, gledajo se, zbude spomine, se dotaknejo lepega v preteklosti in puste, da tisto lepo ostane v hiši.

Utrinek, ki se je odtrgal nekje za Tržičem, jo je splašil iz misli. Sve-

tal je letel čez nebo, zagorel in ugasnil nekje nad gmajnami Udnega boršta. Šele zdaj se je prav zavedla, da še vedno stoji pred vrati in da jo zebe. Odrinila je duri, jih zapahnila za seboj in tipaje skoz temo šla v kamro.

8

Fonz je jasno videl, da bi ne mogel ostati v Žiganji vasi tudi če bi z Rotijo ne bilo nič. Lucijina zaprtost, njeno čudno veševanje po hiši je počasi preplavilo tudi Močnika, da je postal zadirčen in tečen. Fonz je dobil občutek kakor da Močnik na dnu srca dolži za vse samo njega. Ko je po Treh kraljih nakacalo še za dobre dve pedi snega, je bil Fonz tako nasajen, da bi najraje priprči vse pustil in šel. Svet se mu je zazdel zaprt na vse kraje, zasrjena belina je zadelala vse poti in steze. Nič se ni zganilo pri Močniku. Vse je bilo potopljeno v Lucijino žalost, vse obarvano s s čudno nabreklo rdečico njenih obvekanih oči.

Fonz je vrtal vase. Koliko je kriv? Mar ni mislil, da bo nekoč vse lepo, da bosta tam na bajti, odvisna samo od svojih rok in ljubezni, ki jo bosta imela zaklenjeno v bajti? Na nič velikega ni računal, pokopal je celo tisto neznansko hrepenenje, ki ga je tolikokrat vlekel čez Golico. Želel si je ustvariti

majhno srečo, tako majhno, da bi jo lahko skril in branil za svojimi dlanmi. Kdo je bil kriv, da je vse izgorelo, da je od vsega lepega ostalo samo še tole mrtvo Lucijino postopanje po hiši? Rotija gotovo ne. Tako daleč mimo nje je hodil, vse do tega božiča ji ni rekel besede kakor nekoč Luciji.

Boštetov? Da, Boštetov gotovo. Znal je zganiti v Luciji tisto, česar on sam ni poznal: grabiti po veliki sreči, ki jo ne moreš dati v majhno bajto. Kam boš tam z njo?

Tudi Lucija sama je kriva. Kolikokrat je z odsekano besedo prevrnila njegove sanje, ki jih je včasih povezoval po cele tedne. Kako je nekoč z veseljem prinesel z njive šopek maku in plavic, ki jih je povezal s pšenično biljo. Saj je vedel, da to niso tiste rože, ki se kupijo za drag denar, toda ko jih je trgal, se je sam sebi nasmihal in se kar videl, kako jih bo dal.

Fonz jo še zdaj vidi, kako se je namrdnila in jih sredi govorjenja malomarno spustila na tla. Rotija bi nikoli ne naredila tako.

Fonz ve, da je vse prišlo počasi. Tudi takrat, ko sta se spravila, je Lucijino življenje že teklo svojo pot. Videti je sicer bilo, da hodita skupaj, pa sta si bila že daleč narazen. Le čutila nista, bila sta kakor zvezdi, ki sta od daleč še goreli, pa sta bili vendar že mrtvi. Svetloba je bila še iz preteklosti.

Čeprav je Fonz natančno videl, da ji ne more več pomagati, mu je bilo vendar hudo. Srečen je bil ob misli, da se je sredi te mučne sa-

mote nenadoma nagnil k Rotiji, toda vendar je čutil, da mu je sreča skaljena, da bi se moralo med njim in Lucijo podreti drugače.

Malo pred svečnico – bil je lep sončen dan – je Lucija stala na dvorišču in Fonz jo je skrivoma opazoval skozi kaščino okno. Roke je imela sklenjene v naročju in gledala je tja nekam čez. Od streh je kapalo in kaplje so s čudnim sičanjem padale pod kap.

Spremenila se je. Obraz se ji je zožil in njeni lasje so se ji tesno zlepili h glavi. Pod očmi in po čelu in celo po licih so se ji razlili čudni rjavi madeži podobni pegam. Grabili so v njeno belo polt in rasli.

Misel, ki je nenadoma bruhnila vanj, ga je prevzela s toliko silo, da je pritegnil sapo. Da bi bilo to?

Lucija se je počasi obrnila, zdrsnila z rokama čez čelo in lase in odšla nazaj v hišo. Fonz je sedel na pograd in tisti hip se mu je zazdelo, da je srečal tisto, kar je v Luciji morda že dva meseca. Morda dlje. Kakor da je vse prebral iz tistih peg, ki so žrle Lucijino belo kožo in so kakor gobe motno sijale v to zimsko svetlobo.

Z obema rokama je zgrabil za pograd, da so stranice zaškripale. Če je vendarle to? Bil je že na vratih, stiskal kljuko, da ga je bolelo v dlani, toda že na dvorišču mu je uplahnila ihta in si ni upal naprej. Vrnil se je v kaščo in sedel nazaj na pograd.

Zdaj šele je prav začutil, da ne more kar tako pred Lucijo in za-

gnati misel pred njo. Morda ni niti prava.

Toda nekaj globljega mora biti kakor samo to, da Boštetov napleta k Jakličevki. Počasi mu je prihajalo v zavest, da se s pravim življenjem vse dotlej ni srečal. Da je hodil in gledal, da je plesal po veselicah, da se je plazil med grmovji in rušjem, ko je hodil čez mejo in prežal za financarji, da je bil obstreljen in v ječi – vse to so bili samo drobci pravega življenja, bedni okruški, ki jih je čas odlomil in in so sijali pred njim. Toda pravega, resnega življenja z vsebino, ki more zrasti in se osušiti, tega življenja vse doslej ni živel.

Prvič je dregnil vanj.

Čudno skrušen je sedel na pogrado in med nabijanje srca so udarjale kaplje pod kapom.

Brez večerje je šel spat.

Mlačen veter, ki se je ob prvih marčnih nočeh dvignil nekje za naskelsko ravnino, je pričel taliti sneg. Po žlebeh je žlobudralo in sredi dneva se je nad polji pričela dvigati megla, ki je puhtela iz brazd, ki so se sprostile zmrzali in zdaj niso mogle hkrati popiti vse vode. Gmajna, ki je visela proti Bistrici, se je otesla zadnjih kep snega in iz gnilega listja je brizgnilo kamorkoli si stopil. Veje in vejice so bile še mrtve, debela bukev sluzasto spolzka, toda prvi dih pomladi je bilo vendarle že čutiti.

Pas snegu na Križki gori in na Stolu se je pomaknil više in že prav pod vrhom so režale črne zaplate, znamenje, da je tudi tam son-

ce močno in da je veter, ki ga bruhajo temine Udnega boršta, res že pomladen.

Sicer pa, koliko je še do Jožefa? Nekaj dni še in kjer se bo zemlja osušila, bo treba že orati. Fonz je bil te misli vesel. Tega veševanja okoli doma je bil že sit, še bolj so ga pa pekle Lucijine oči. Kakor da ga hočejo ustaviti in mu nekaj povedati. Fonz je čakal in se bal hkrati.

Pa je vendar prišlo. Ko je Fonz oral za Srpmi, mu je Lucija prinesla malico. Pastirja je Fonz nagnal v opalto po cigarete in tako sta ostala sama. Sonce je bilo prijazno in zlata jabolka cerkva v Dupljah, farne in taborske v Podbrezjah so kar vriskala v zlatih pramenih. Od leščevja za krajem njive so viseli temnozlati abranki, zlato trobentic pa se je zlijalo po travi. Lucija je stala pod nizkim topolom in gledala pod breg.

– Če se ti da, zajemi. Meni bo ostalo, – je rekel prijazno Fonz.

– Ne da se mi, – je rekla krhko, – Jed mi ne tekne.

– Hm, – je rekel.

– Nobena stvar mi ne tekne več, – je bruhnilo iz nje. – Tudi živeti mi je odveč.

Šlo ji je na vek in Fonzu je bilo žal, da je dregnil. Mar bi molčal, kakor je molčal že dolgo. Toda pogovorja ni mogel odrezati.

– Vsaka stvar se ob svojem času preloži, Lucija, – je rekel.

– Tebi se je in sem vesela, – je gotlnila. – Toda moja se ne bo. Moja se nikoli ne bo.

– Boštetovega pusti, – se je proti volji utrvalo iz Fonza. – Lahko boš dobila drugega.

Tedaj se mu je odprlo. Nenadoma, kakor da se mu je življenje razklalo kakor do kraja suh oreh. Lucijine oči so rasle in Fonzu se je zdelo, da so čez ves obraz. Velike, začudene oči, prestrašene, prignane v kot, kjer ni bilo izhoda.

– Dvoje nihče rad ne vzame, – je rekla čisto tiho. Brez strahu je zvalila besede pred Fonza, kakor da je vse doslej čakala na priliko, preloži skrito težo na ramena nekoga, ki ni kriv.

Fonzu se je ustavila žlica. Mežikal je predse, spustil žlico v cajno, zgrabil za besedo, počasi pregrinjal cajno s prtom in šele potlej vstal.

– Kaj on pravi? – je krehnil.

– Plača mi, če grem nazaj v Kranj.

Stala sta daleč vsaksebi, na cinasto pokrovko, ki ni bila pokrita s prtom, je gorelo sonce kakor da sije naravnost iz cajne.

Fonz ni našel besede. Nekaj neznanu bridkega ga je obšlo in ko je videl pastirja, ki je tekkel po ozarah, ga je bil vesel. Lucija je segla po cajni in z jezikom obrišala solze, ki so ji prišle do ust. Brez besede se je obrnila na kolo-voz.

Sonce se je še kar naprej igralo na cinasti pokrovki in se zibalo s cajno v Lucijini roki. Spoznanje, ki je prišlo tako nenadoma, je leglo na Fonza kakor mora. Vse doslej je bil prepričan, da med Lucijo

in Boštetovim ni ničesar razen Jal. ličevke. Zdaj se je nenadoma odprlo brezno. Lucija ne more ne nazaj ne naprej. Boštetov je ne bo nikoli vzel. Luciji so po vsem ostale le te velike rjave pege, prestrašene oči in nič več. Kdo jo bo vzel z otrokom?

Ko je branal, mu je bilo žal, da njiva ni večja. Skoraj bal se je iti domov. Do zdaj sta se z Lucijo pač srečavala, govorila, kar je bilo treba in oba sta vedela, da je bilo nekoč med njima lepo in da je tisto umrlo. Navadila sta se bila, da sta preteklost porinila v kot, da se je nista dotikala ne z očitki, ne s spomini. Zdaj je preteklost sama oživila s skrivnostjo, za katero ne ve še nihče.

Ko se je vrnil z njive, je bila Lucija v kuhinji. Močnik je lezel nekam v Duplje. Fonzu je bilo nerodno in že se je nameril proti kašči, ko ga je ustavila.

– Boštetovemu ne reci besede in tudi Močniku ne. Saj se bom sama umaknila, ko bo čas.

Glas se ji je tresel, toda Fonzu se je zdelo, da je mirnejša, kakor je bila na njivi.

– Ali Jakličevka ve? – je zinil.

Prikimala je. Hotela je vzdigniti škaf z vodo pa jo je odrinil in ga sam prestavil.

– V težko delo ne sili, – je rekel. – Njega pa toži.

Ni je mogel več gledati. Odšel je na dvorišče in ko se je spomnil, da bi bilo prav, ko bi platišča težkega voza namazal s kolomazom, je bil misli vesel. Da mu le ni tre-

ba biti v kuhinji. S čudno jezo je mazal težak, črn kolomaz in si želel samo eno: da bi Boštetovega srečal kje na samem, brez prič.

Močnik še ni ničesar opazil. Na vseh koncih in krajih se je odpiralo delo in ko mu je Fonz omenil, da bo po oranju odšel, je bil tako iz sebe, da je kar vešoval.

– Zavoljo Lucije? – je vrtal.

Fonz je odkimal. Sicer je nekje daleč res kriva Lucija, da bo odšel, toda zdaj prav gotovo ni. Toda Močnik mu ni verjel. Ko Fonza ni bilo doma, se je lotil Lucije. Kako sta se menila, Fonz ni spraševal, toda ko se je zvečer vrnil domov, je bil Močnik zelen in na pol pijan. Ko je Fonz odvečerjal, je bruhalo iz Močnika:

– Tudi Lucija bo šla. Tudi ona in ne sama. Samo Boštetov mešetar bo ostal.

Fonz je videl, da mu je povedala, ker je pritiskal nanjo zavoljo njega. Ni rekel besede. Vrgel je žlico na krožnik in odšel v kaščo.

9

Na Forijana dan se je Boštetov s kolesljem pripeljal k Ogramu. Rotija, ki je ravno odkidavala spod krav, je obstala in z začudenjem strmela vanj. Le kaj naj bi imel z Ogramom? Slonela je na vilah in v hipu, ko je zaslišala Ogramov pozdrav, se ji je zazdelo, da je nekaj narobe.

Skušala se je miriti, toda sleherna misel je bila zdaj pripeta na Fonza. Le zakaj ga že dve nedelji ni bilo? Že zadnjič, ko je bil todle, se mu je Lucija tako smilila.

Odšla je na dvorišče. Potlej se je spomnila, da je v veži še škaf, iz katerega je napajala krave. Tiho se je zmuznila čez prag in se stisnila za vogal.

Ogram in Boštetov sta se menila zavoljo hrastov in potem je Ogram nenadoma spomnil Fonza.

– Ga kaj vidiš? Menda kani priti nazaj.

– Prej sva se večkrat srečala, Kar je pa z Lucijo tako, se ne vidi več. Tiha voda bregove podira.

Boštetov se je smejal z visokim surovim smehom.

– Kako misliš zavoljo Lucije? – je hladno vprašal Ogram. Po glasu je čutila, da Ogramu ni prav, da je prišel.

– Otroka bo imela, – je odrezal Boštetov. – Fant bi ga rad obesil meni in teden nazaj sva se udarila.

– Se ti pozna, – je skoraj siknil Ogram. – Sicer se je pa govorilo, da si napletal za deklino in da se je zavoljo tega Fonz umaknil.

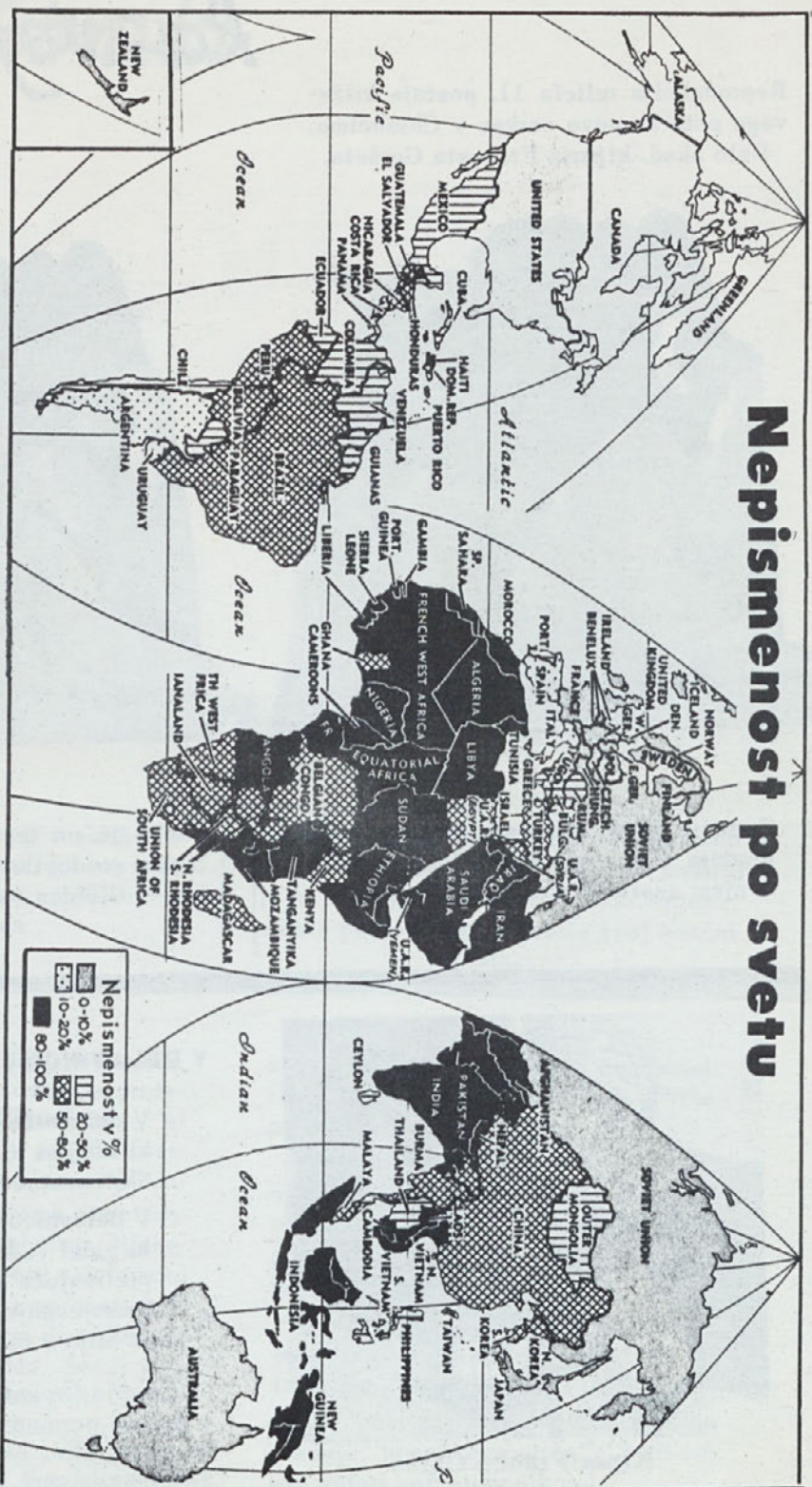
In kakor da je Ogram vesel, je še rekel:

– Dobro te je česnil, kakor vidim. Na prekleto je fant močan.

Rotija je tipala za zid, kakor v sanjah ujela škafovo uho in odta-vala čez prag. Vek je imela v grlu, toda vekati ni mogla. Mislila je samo na to, da Fonza že štirinajst dni ni bilo. Velika sreča, ki je v zadnjem času prerasla srce do zadnjega vlakna, se je v hipu zlomila. Kakor da je nekdo, da je prav ta Boštetov z umazanimi rokami prijel za njeno srce in ga počasi lomil, prav počasi, za igračo.

(Se nadaljuje)

Nepismenost po svetu

Zgornji zemljevidi in črteži nam kažejo, kje in koliko nepismenih odraslih ljudi je po svetu. Pregled je bil sestavljen pri Zvezi narodov in kaže položaj za leto 1950. Pod oznako 'odraslih ljudi' je mišljeno žensko in moško prebivalstvo nad 15 let starosti. Vsega naj bi bilo na svetu 700 milijonov nepismenih odraslih ljudi, t.j. 44%. Rusija

trdi, da je na svojem teritoriju nepismenost odpravila. Jugoslavija je na tretjem mestu (29–50%). Slovenija sama je že pred vojsko odpravila nepismenost. – Pregled Zvez narodov pravi, da nepismenost še narašča, ker se prebivalstvo nepismenih pokrajih hitreje širi kot pa pismenih. Med velikimi vzroki za nepismenostje veliko pomanjkanje učiteljstva.

Razvoj dela v rezbarški tehniki

PRIMER RELIEFNE PLASTIKE – PONAŽORITEV

Reprodukcija reliefa 11. postaje križevega pota za novo cerkev v Chisholmu. Delo akad. kiparja Franceta Goršeta.

1

Zunanji obris kompozicije kaže njeno gradnjo v osnovi. Risba figur v notranjem sestavu tvori podlago reliefa.

2

Risba je na tej stopnji že zginila in figure so dobile glavno – zunanjo obliko. – Globina (tretja dimenzija) je nakazana.

3

Figure so tu dobile jasnejšo obliko in globina reliefa je izpeljana; glave, roke in noge so v glavnih ploskvah že izrezane.

4

Delo reliefa je na tej sliki stopnjevano do dovršenosti. Draperija figur v ozadju je v najnujnejših potezah razčlenjena, ostale podrobnosti so dobile svoj končni izraz.

Kipar France Gorše
pri rezbarjenju križevega pota

V DELAVNICO SEM TVOJO ZRL...

V delavnico sem Tvojo zrl,
ki bitij si rodil brez broja!
Skrivnostno snuje roka tvoja.

V delavnico sem tvojo zrl
in videl vedno sem vrtenje,
prelivajoče se življenje,
prerojevanje, prenavljanje,
iz bitja v bitje presnavljanje...

Zgornje Gregorčičeve verze smemo v širšem pomenu nanašati na umetnike-stvaritelje. Nenavadno stvariteljsko razgibanost gledamo letos v de-

lavnici akademskega kiparja Franceta Goršeta. Šest let – odkar je profesor Gorše prišel v Cleveland – ni imel prilike uveljaviti svojih umetniških zmožnosti. Lani jeseni je dobil delo umetniške opreme nove cerkve sv. Jožefa v Chisholmu, Minnesota. Že od zime sem poje v delavnici dleto umetnika Goršeta na cesti Addison; vsak dan od jutra do večera in skozi ves delovni teden. Sedaj je v delu križev pot. Iz štirioglate orehovine se postopoma oblikujejo osebe in predmeti iz križevega pota (glej zgornje slike). Ta mesec (maj) bo kri-

žev pot dovršen. Sledil bo dvanajset čevljev visok križ z razpelom. Oboje pojde prvo v novo cerkev.

Les za visoke kipe je še v sušilnici v Painesville, Ohio. Za izdelavo teh kipov išče kipar primerno velikih prostorov. Sedanja njegova delavnica je premajhna.

Dospela so prva poročila z Goršetove in Bare Remčeve razstave na Danskem. Kritika vidi v Goršetovih delih "polnokrvnost umetnika" in ga imenuje "posebnega ptiča". Tudi želijo videti več njegovih del. (jg)

Slovenski oster

Dramatsko društvo

Lilija

(Sezona 1957/58)

Druga največja slovenska naselbina v Clevelandu je v Collinwoodu. Tu imamo Slovenci faro in cerkev Marijinega Vnebovzetja. Cerkev je popolnoma nova. Blagoslovljena je bila letos na svečnico.

Kulturno središče Slovencev v tem delu mesta je v Slovenskem narodnem domu na Holmes Ave.

Tu je sedež mnogih slovenskih organizacij, ki so jih ustvarili v teku let slovenski naseljenci. Med temi društvi je bilo tudi dramatsko društvo LILIJ, ki pa po drugi svetovni vojski ni bilo več delavno. Ko so pa prihajali v ta del slovenske naselbine novi naseljenci, so pred nekako šestimi leti dramatsko društvo Lilija obnovili. Sedaj je to pravzaprav edino kulturno društvo v tukajšnjem slovenskem naselju.

Za leto 1957/58 je bil dne 24. junija 1957 izvoljen sledeči društveni odbor: Janez Hauptman; predsednik; Srečko Gaser, podpredsednik; Ivan Jakomin, tajnik; Ivan Derling, blagajnik; France Hren, oderski mojster; Elka Pretnar, garderobka; Anton Peternel, sportni referent; Ferdo Gospodarič, mojster za baro; Anica Hočvar, oskrbnica kuhinje; Marjan Kosem, predsednik mladinskega odseka; Srečko Gaser, knjižničar; Anica Hočvar ima na srkbi reklamo; Marjan Jakopič, režiser; Andreja Stanonik, zapisničarica; Rev. Jožef Varga, duhovni vodja. V nadzornem odboru so pa: Avgust Dragar, Jože Smolič in Ivan Zoman.

Društvo ima redne sestanke vsak prvi ponedeljek v mesecu v Narodnem domu na Holmes Ave., ki so vedno prav lepo obiskani. Odbor po potrebi.

V sezoni 1957/58 je društvo priredilo tri dramske predstave in eno ponovilo.

"Svoje glavček"

Prva igra je bila 4. novembra 1957 in sicer veseloigra SVOJEGLAVČEK. Režijo je vodil Srečko Gaser, ki je tudi sam v igri z velikim uspehom nastopil. Udeležba pri igri je bila dobra. Igralci so svoje vloge podali zelo do-

bro. Poskrbeli so za vesel popoldan vsem, ki ki so prišli igro gledat.

"Henrik, gobavi vitez"

Druga predstava je bila misterij Ksaverja Meška HENRIK, GOBAVI VITEZ. Igra je režiral Marjan Jakopič. Igra je bila podana res nadpovprečno in mislim, da smemo rabiti izraz — umetniško in dovršeno. Igralci bi lahko nastopili v vsakem gledališču in bi prenesli še tako ostro kritiko. Dvorana je bila polna. Igra so ponovili na svečnico. Tudi pri ponovitvi je bila udeležba kar dobra. Prvič je bila igra vpriporjena 29. decembra 1957.

"Gosposka kmetija"

Za predpust je bila 16. februarja (1958) vpriporjena veseloigra GOSPOSKA KMETIJA v režiji Staneta Gerdina. Udeležba je bila lepa, smeha in zabave dovolj. Igra je bila podana prav dobro.

Po vsaki igri je bila tudi domača zabava s plesom. Igral je Tonklijev orkester.

Na pustni torek 18. februarja 1958 sta LILIJ in pevsko društvo KOROTAN priredila za članstvo "Družabni večer" s plesom, na katerem je nastopilo tudi nekaj 'maškar'.

V poletnih mesecih 1957 je društvo priredilo dva piknika. Prvi je bil 16. junija na Kaliopovi farmi.

Omembe vredno je tudi to, da je postal Mladinski odsek Lilije precej aktiven. Na rednem mesečnem sestanku je odsek nastopil z enodejanko ZACARANA SOBA PRI BELI VRANI. Nastopili so samo fantje; nekateri prvič, pa se je pokazalo, da bo to dober material za redne predstave društva. Vsekakor razveseljivo dejstvo. Odbor Lilije mora prizadevanja mladine podpreti in mladino navduševati, ker je le v mladini bodočnost društva.

*

Prva zunanja prireditve v letošnji sezoni bo piknik na Kaliopovi farmi 15. junija, pod naslovom SLOVENSKI DAN s prav lepim in peštrim sporedom. Pripravljajo ga kultura društva novonaseljencev v Clevelandu.

*

Društvo ima sedaj okoli 100 članov, ki niso vsi igralci, ampak vsi sodelujejo za prosopeh društva z namenom, da bi se slovenska beseda

in slovenski običaji še dolgo ohranili med slovenskim naseljenci v tem delu Clevelanda.

Društvo z vodstvom in vsem članstvom je lepa slovenska skupnost, prijateljsko razpolo-

žena, med katero vlada lepa družabnost teljstvo in ljubezen do slovenske kulture dejavnosti.

Zdravko Novak

ZVEZA SLOVENSKEG KLUBOV

FEDERATION OF SLOVENIAN CLUBS

VESTNIK

MELBOURNE

messenger

SLOVENSKEG KLUBA

Avstralija

(Zgornji črtež je glava slovenskega lista v Avstraliji)

Od Slovenskega kluba v Melbourne v Avstraliji smo prejeli pošiljko tiskovin: po en izvod klubovega glasila, njihovih okrožnic in pravila kluba. Vmes je tudi nekaj vabil na prireditve.

Iz glasila in drugih tiskovin je razvidna živahna delavnost kluba. Glavni namen klubovega sedanjega dela je zgraditev lastnega Slovenskega doma. V ta namen so imeli že celo vrsto prireditev. V glavnem so bile te prireditve družabnega značaja. Nekateri so se pritožili, da klub samo pleše. Pa sta sledila nato dva Kulturna večera z Linhartovo ŽUPANOVA MICKA in drugimi kulturnimi točkami.

Vabilo (program) za omenjena dva kulturna večera je na prvi strani prineslo sledeče lepe misli o slovenski besedi:

Beseda slovenska, kako toplo zazveniš in odjekneš v izseljenških srcih! Cenimo te danes bolj kot kdaj koli poprej. Naše bogastvo si in naš ponos; naša ljubezen, ki nas na vse lepo in drago spominja. Ti nam pričaraš v misli belo Ljubljano in gorenjske planine, goriška brda in štajerske vinske gorice, dolenske gričke in burjasti kras, ljubki Bled in tržaško obalo... Govoriš mi o domu z nageljni na oknih, kjer sem te prvič slišal; in o materi ter dragih, ki sem jih pustil doma. Dvakrat si lepa, ko odjekneš v pesmi. Spoštujem te, ko te slišim z odra: tujo dvorano spremeniš v slovensko svetišče. Ko boš odjeknila v SLOVENSKEM DOMU, boš segla še globlje v srce. Nam in

našim otrokom, ki te pozabiti ne smejo. Beseda slovenska, beseda matere moje, bodi pozdravljena danes in vselej.

Liga

Na zadnjem svojem občnem zboru je Liga Katoliških Slovenskih Amerikancev (LKSA) sprejela nova pravila, ki jih je sestavil in predlagal dr. Miha Krek. S temi pravili je Liga dobila dograjeno obliko in bo mogla postati najmočnejša postavka v dobrodelnem in kulturnem življenju katoliških Slovencev v Združenih državah Amerike.

Člen 2 pravi, da je namen Lige:

a) pomagati tistim Slovincem, ki postanejo žrtve verskega in političnega preganjanja (ker so ravnali in delali po krščanskih katoliških načelih in v soglasju s svojim demokratskim prepričanjem).

b) vzgajati in navduševati Slovence v ZDA, da bi postali zavedni in delavni državljani, vse Slovence pa, da bi živeli kot dobri kristjani in bili branilci osebnih in državljanskih svobod in pravične družabne ureditve.

c) snovati, pospeševati, podpirati in izvajati dobrodelne, prosvetne in narodnopolitične načrte v korist Slovencev v ZDA.

Ligin delokrog bo zbirati in deliti darila v denarju in blagu, sama bo prirejala in pospeševala zborovanja, odrske in kino predstave, koncerte ter slične prireditve. Izdajala bo knjige, revije in druge tiskovine. Ligin društveni praznik bo 4. julij. (Člen 3).

Slovenska sobotna šola pod pokroviteljstvom SNO v Clevelandu v šolskih letih 1949/50, 1950/51, 1951/52, 1952/53

Vodstvo šole: Slavica Kreplj (Pozne), Rev. Jožef Godina, Tončka Štrabec

Zgoraj na levi: (1) Meglič Silva, Anžič Milena, Osenar Milena, Vavpotič Marija, Cerar France, Osenar Peter, Zanutič Zino, Stilič Jože, Lunder Adolf, Fortune Bernadette, Lunder Marija, Solar Milka, Urbanija Tinka, Cerar Ana. — (2) Rihtar Milan, Hirsiger Andrej, Lunder Ana, Zupan Erika, Grasel Elenore, Zorman Štana, Osenar Breda, Stanonik Andreja, Zanoškar Mojca, Lovšin Albina, Švajcer Marjetka, Goleš Avgustina, Rihtar Janez, Blatnik France, Anžič Ana. — (3) Zupan Jernej, Fortune Anna Marije, Rihtar Fr., Zorman Fr., Zorman Fr., Vavpotič Jože. — (4) Zorman Jože, Blatnik Viktor, Vavpotič Niko, Urbanija Oto, Cerar Barbi, Paveti Vesna, Stanonik Majda, Bergant Marjanka, Rigler Janez, Zanoškar Metod. — (5) Rihtar Miha, Peklar Cvečka, Martinč Marjetka, Mauser Rotija, Mauser Helena, Zupan Zalka, Zupan Marija, Sršen Katka, Cerar Helena, Urbanija I. (Fotografirano poleti 1953. Nekaj učencev ni bilo prisotnih)

Otroci na čarolah

(Rudi Knez)

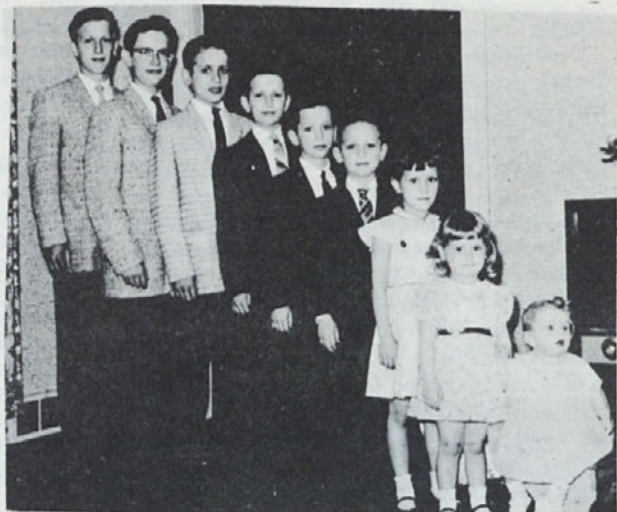
Majnik je stopil doli na trato
z belih sandalih s suknjico zlata

O sveže preproge bratja, zelenjo
z nežnimi prutki šopke prpenja.

O noči prižiga zvezdice zale
z jutro med bilke spleta karale.

Peščicam gazdnim strune narija
peti uči jih "Ave Marija".

Rihtarjevi: Majda (pet mesecev),
Metka (3 leta), Marija 5, Stanko 7,
Miha 9, Janez 11, Jože 13, Fran-
ce 15, Milan 14. – Starši: Franc
in Kristina Rihtar

Anamarija Lamovec
(5 mesecev)
Starši: Viktor, Tončka

PO SVETU OTROČIČKI RODIJO SE ...

Rože cveto, prepevajo ptički, odmevajo v dalji
pomladni glasovi ...

Po svetu otročički rodijo se, rastejo; a matere
krbijo in križe neso. Sredi teh križev pa se lučke
leskečejo, zemlja jih kreše in kreše jih nebo: Ma-
teri hvalo pojo.

OTROCI... MATI!

Srebrn je pas, ki voda v njem skače, čeblja,
kamenčke boža in se s soncem odeva. Otro-
čički-drobljanci po pesku stopicajo, v ročice
ga jemljejo in zidajo hiše, gradijo mostove,
rišejo ceste in pota.

Tedaj pesek zaškriplje, glas mil in vabeč
se v otročiče izlije. Mahoma pesek pozabljen
je, prevrnjene hiše, mostovi podrti: Mati! Že
drobne ročice okrog vratu se ovijejo in sonce
preseli z nebes se na mater.

Marija Kmetova

Viktor Oblak (5 let). – Starši: Louis in Jennie Oblak

KNJIGE

IVAN BRATKO O ZALOŽNIŠKI DEJAVNOSTI V JUGOSLAVIJI

Prve letošnje "Kulturne razgovore" v Križankah je vodil Ivan Bratko, predsednik Zveze založnikov Jugoslavije in direktor Državne založbe Slovenije, ki je govoril o založniških vprašanjih v Jugoslaviji in posebej v Sloveniji.

V jugoslovanski založniški dejavnosti je posebno akutno tole protislovje: število izdanih knjig je vedno večje, zanimanje bralcev (bolje: kupcev) pa vedno manjše. Vzrok temu so zelo drage knjige. Ivan Bratko je pripomnil, da se bodo cene še povečale, ker je papir zelo drag, še dražje pa so grafične usluge. (Za orientacijo: do približno 1950 so bile leposlovne knjige od 100–300 Din, danes 500–2.000. Drobne pesniške zbirke so po okrog 300–400, brošure po nekaj manj). Jugoslovansko založništvo ima prav posebno fiziognomijo: na majnem ozemlju izdajamo knjige v več jezikih in celo v več pisavah. V primerjavi s predvojnimi se je jugoslovansko založništvo do danes povečalo šestkratno: slovensko samo tri do štirikratno. Glede na število prebivalstva pa izdajo Slovenci še vedno za kakih sto odstotkov več knjig, ki jih zaznamuje jugoslovansko povprečje. Število izdanih knjig se suče na Slovenskem danes okrog 2.000.000 izvodov, t.j. na vsakega Slovenca pride letno torej več kot ena knjiga.

L. 1946. je izšlo v Jugoslaviji 2.276 knjig in brošur, l. 1951. 4965, a l. 1957. nad 6.000. Slovenska knjiga je pri tem udeležena s približno 600 primerki na leto.

Največ prevajamo iz ruščine, francoščine, nemščine in italijanščine; najmanj pa iz nordijskih jezikov, ker zanje ni prevajalcev. Zaradi visokih cen in sorazmerno majhnega slovenskega knjižnega trga je današnje stanje lahko usodno za izvimo slovensko knjigo. Prevodna literatura namreč ne more nadomestiti kulturnega poslanstva! To je bila vedno in povsod naloga izvime domače književnosti.

J.P.

LINHARTOVO IZROČILO, Ljubljana 1957, str. 195, vel. format. Izdano ob dvestoletnici rojstva Antona Tomaža Linharta. Izdala Drama SNG, uredil dramaturg SNG Lojze Filipič.

Okvir številnih lanskoletnih slavij, s kate-

rimi so slovenske kulturne ustanove in zlasti gledališča počastila Linhartov spomin, sodi tudi zamisel izdaje reprezentativnega gledališkega zbornika, ki naj v podobi in besedi oriše pglavlitne konture rasti slovenske dramatike in gledališča.

V razpravi "Slovenska dramatika – izročilo Antona Tomaža Linharta" je orisal dr. France Koblar, rektor Akademije za igralsko umetnost (AIU) v Ljubljani, razvoj slovenske dramatike od Linharta naprej. Poizkušal je odkriti zakonitosti in razloge, zaradi katerih je bila slovenska dramatika tudi na stranpotju. Zanimiva je ugotovitev, da vojni dogodki druge svetovne vojske dozdej še niso našli na Slovenskem večjega oblikovalca. "Nekoliko več so dramatike pritegovali današnji ideološki zapletljaji in prelom življenja na vasi (Potrčeva trilogija o Kreflih) ali nravnokritični pogledi na novo družbo (Matej Bor). Sodobne socijalne dramatike še nimamo, zakaj najnovejša dela posegajo predvsem v duhovno stisko današnjega človeka" (Str. 23-24). O šibkosti slovenske dramatike meni Koblar, da je temu "kriva naša notranja nesvobodnost, naš duhovni nastroj in in naša družbena zakrnelost, da naš duh ni mogel prvinsko izraziti tega, kar mu je dramatičnega prinašal čas in razvoj". (Str. 24). Študija je lepo opremljena s podobami najvažnejših slovenskih dramatikov.

V obširnem eseju "Evropeizacija slovenske gledališke kulture" je podal Filip Kalan (literarno ime Filipa Kumbatoviča, po študiju arhitekta, po delu pripovednika, esejista in gledališkega kritika, profesorja na AIU za gledališko zgodovino) izčrpen prerez slovenskega gledališkega življenja od protireformacije do danes. Pokazal je, kar je naše gledališče dvigalo iz provincializma v svet. Med besedilom so številne podobe slovenskih gledaliških igralcev in režiserjev; ne manjka pa tudi slik različnih inscenacij.

Ob zaključku obeh študij so povzetki njune vsebine v francoščini (Sidonija Jeras - Guinot), v ruščini (France Klopčič) in v angleščini (Olga Grahor).

Študijama se priključujeta še dva prispevka – Filipa Kalana "Izbor kronoloških podatkov za slovensko gledališko zgodovino" in kratki biografiji obeh pisateljev, Koblarja in Kalana.

J.P.

Telovadba

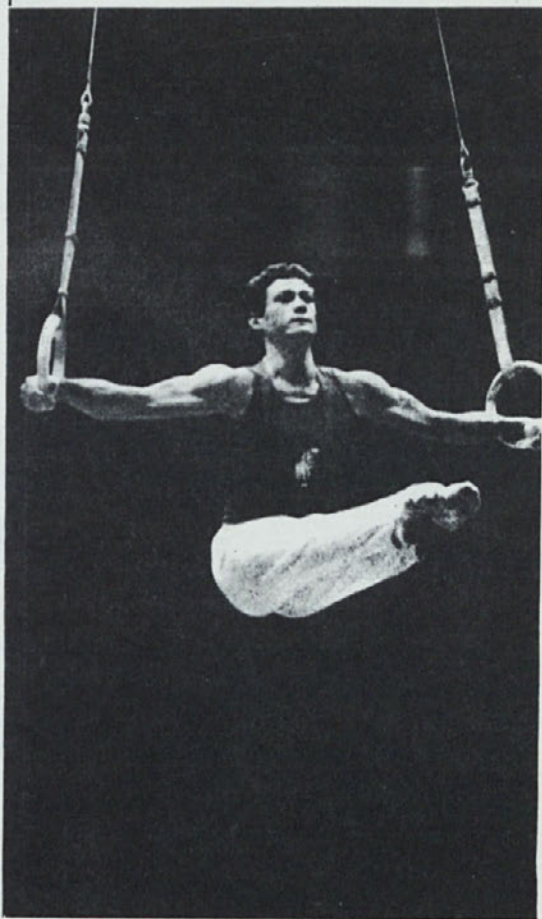
III.

(Nadaljevanje)

Ruski telovadci se pravzaprav ne bi smeli udeleževati olimpijskih iger, ker niso amaterji po olimpijskih pravilih. Končno je pa prav vseeno ali jih vzdržuje država ali privatnik: njihov poklic je telovadba, ker telovadijo vsak dan po šest ali še več ur (kar so izjavili ruski telovadci sami) in so nastanjeni na visoki šoli za telesno vzgojo ali kjer dugo in so plačani od države, od katere uživajo še razne druge privilegije. Ta način športnega in telovadnega življenja se je prenesel tudi na satelitske države, ki v vsem posnemajo Rusijo in seveda tudi na tem področju ne smejo biti drugačne. To nam potrjujejo te države same. O priliki zadnjih olimpijskih iger v Melbourne se mnogo madžarskih sportnikov in telovadcev ni hotelo vrniti v svojo domovino in so odšli rajši drugam. Madžarsko časopisje, ki je seveda vse v vladnih rokah, jim je očitalo, kaka nehvaležnost je to, ko so vendar imeli od države razne ugodnosti (stanovanjske vile, avtomobile...)

Da s takimi telovadci ne morejo konkurirati drugi narodi, je povsem razumljivo. Veliko se je o tem pisalo po časopisih, veliko debatiralo, toda mednarodni olimpijski odbor, ki je edini poklican napraviti tukaj red, se menda ne more izmotati iz tega kritičnega in nemogočega položaja. Kakšne posledice ima to, so nam pokazale že zadnje telovadne tekme za evropski pokal v Parizu. Španec Blume, ki je tedaj – kakor sem že poročal – zmagal, je ubral tudi isto pot. Jalje so Italijani svoje junijsko tekmovalno moštvo, ki je nastopilo proti Švicarjem, neobičajno dolgo držali na skupnem treningu, da bi bili bolj pripravljeni. In tudi pri drugih narodih se opaža, da posvečajo zelo mnogo časa skupnim treningom. Zato tako pogosto beremo, da tega ali onega telovadca ni zraven, ker mu njegova služba ne dopušča tako dolgega izostanka. Sedaj še v demokratskih državah ta stvar ni tako huda, vendar moramo pomisliti, da če so bo to nadaljevalo, bodo te države morale odpovedati svoje sodelovanje, ker se ob takih neenakomernih pogojih kljub svojim izvrstnim telovadcem in kljub svojim najboljši volji ne morejo boriti.

Našli se bodo verjetno narodi, ki se bodo kljub temu udeleževali nadaljnjih tekmovanj neglede na to, da kršijo amaterska pravila. Koliko bo to škodovalo lepi orodni telovadbi, ki je sedaj na tako mogočnem pohodu, bo pokazala bližnja bodočnost. Vsak se veseli napredka pa naj bo dosežen tu ali tam, toda ta napredek ne sme iti na račun naših poklicev, našega vsakdanjega življenja in ne sme preiti v profesionalizem. Če bi se to zgodilo, potem bi telovadba zgubila svoj prvotni pomen in namen, bi začela propadati in mladina bi zgubila še tisti idea-

Španec Blume

ki je premagal v Parizu najboljše ruske in druge telovadce

lizem, katerega ji je nudila sedaj telovadba v telovadnih društvih. Rusi so s svojo udeležbo res precej pripomogli k napredku lepe orodne telovadbe, toda način, s katerim oni dosegajo svoje uspehe, bo več škodil kot koristil. Zato naj bi mednarodna telovadna zveza in olimpijski odbor čimprej nekaj ukrenila, da ne bi prišlo do škodljivega preobrata v tej lepi telesno-vzgojni panogi. To se mi je zdelo potrebno povedati tudi zato, da bodo tisti, ki zasledujejo, da bomo na jasnem, zakaj so kar naenkrat najboljši telovadci sveta (Švicarji, Nemci, Finci...) potisnjeni v ozadje.

Ves telovadni svet občuduje Japonce. Ti so prinesli mnogo svežosti v orodno telomotim, če rečem: v Rimu bomo videli te žilave sinove Daljnega vzhoda na prvem mestu v moderni orodni telovadbi.

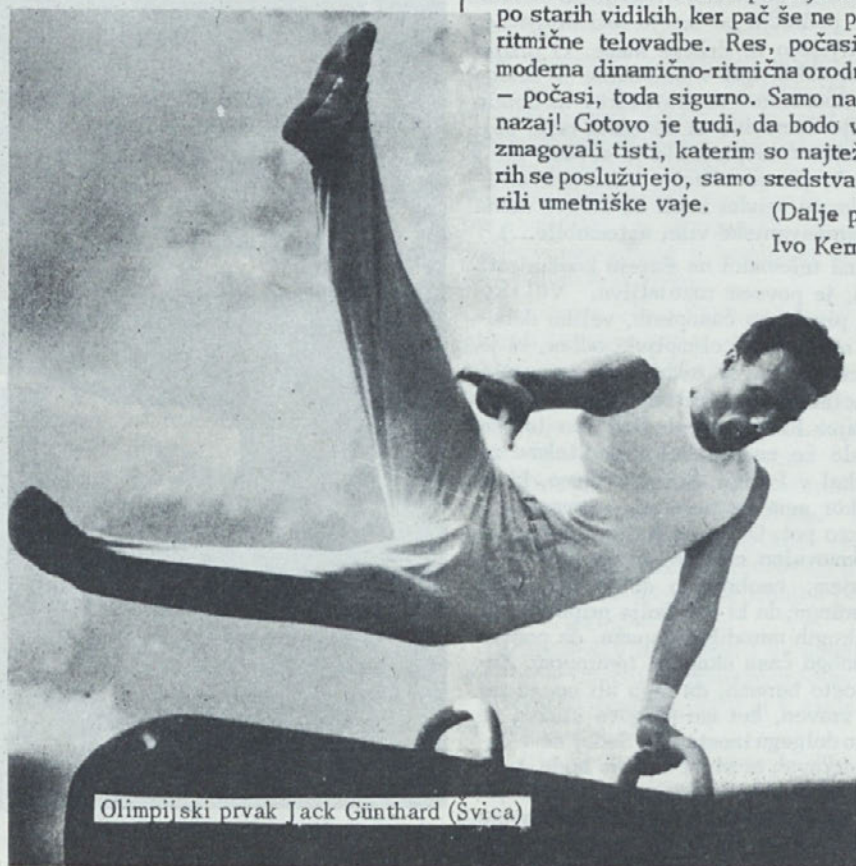
Danes imamo še vedno dvojne telovadce: takozvane "rokodelce", ki ne morejo naprej preko svojega navadnega "rokodelstva" – in umetnike (teh še ni veliko). Pri vsej stvari je tragično to, da še vedno zmagujejo telovadci rokodelci. Tako so zmagali Rusi na olimpij-

skih igrah v Helsinkih leta 1952 kot telovadci-rokodelci. Nič niso tvegali, igrali so samo na "sigurno". Kot smo že omenili, so Rusi kmalu uvideli svojo napačno smer in so že v Rimu (1954) na svetovnih telovadnih tekmah nekateri njihovi telovadci šli v drugo smer – prešli so na pot ritmične orodne telovadbe. Vendar bi v Melbourne leta 1956 na olimpijskih igrah sijajni ruski uspehi iz Rima že več ne zadostovali za zmago. Tu so nastopili v odlični formi Japonci. Ti so že v Rimu pokazali, kaj lahko pričakujemo od njih. Imeli so vsaj toliko odvisnih moči kot Rusi, toda pri njih je bilo neprimerno več poguma pri tveganjih vajah, neprimerno bolj dinamično so telovadili in pri vsej težki borbi si pri njih opazil veselje pri izvajanju novih drznih delov ter prehodov v vajah. Oni so odločno potrdili mnenje, da v umetnosti orodne telovadbe dolgo ne bomo prišli do konca.

Po mnenju strokovnjakov je kriv sodniški zbor, da so v Melbourne zmagali ruski telovadci. Sodniški zbor ima različna gledanja na orodno telovadbo. Večina presoja orodne vaje še po starih vidikih, ker pač še ne pozna moderne ritmične telovadbe. Res, počasi si utira pot moderna dinamično-ritmična orodna telovadba, – počasi, toda sigurno. Samo naprej! Nič več nazaj! Gotovo je tudi, da bodo v prihodnosti zmagovali tisti, katerim so najtežji gibi, katerih se poslužujejo, samo sredstva, da bi ustvarili umetniške vaje.

(Dalje prihodnjič)

Ivo Kernavner

Olimpijski prvak Jack Günthard (Švica)

SLOVENSKE SKRINJICE

in lutke v slovenskih narodnih nošah in druge izdelke s slovenskimi motivi imamo v zalogi.

Res ljubka darila!

KNJIGE

Slovenske pripovedne knjige; knjige celovške Mohorjeve družbe; Slovenske kulturne akcije v Argentini; - Mauserjevi spisi; Zbornik Svobodne Slovenije (Buenos Aires).

Slovenski in angleški molitveniki z velikim in drobnim tiskom od navadne do najfinejše vezave.

NABOŽNI PREDMETI

Izbiramo povečali!

Rožni vencji, križi, podobice, kipi, kropilčki, predmeti za sv. obhajilo v hiši, družinski albumi, svetinjice, knjižice za otroke, šolske potrebščine, papir in razglednice za razne prilike. Vse skrbno izbrano za potrebe v naših družinah. Imamo tudi

žalne podobice

barvaste in črno bele z žalnim črnim in srebrnim robom za obvestila ob smrti v družini.

Sprejemamo naročila za darilne pakete Lige KSA.

Oglejte si našo izložbo! Naročite lahko po pošti.

FAMILIA

NASPROTI ŠOLE SV. VIDA

TRGOVINA
Z NABOŽNIMI PREDMETI
KNJIGARNA

6116 GLASS AVE
CLEVELAND 3, OHIO
Tel.: UT 10684

SREDIŠČE SLOVENSKE
KATOLIŠKE DRUŠTEV

M. SLAK
OPTICIAN
Norwood - Glass

CIMPERMAN
MARKET
1115 Norwood Road

NORWOOD APPLIANCE & FURNITURE

Kompletna izbira pohištva
in električnih predmetov

John Sušnik
6202 St. Clair - EN 13634
Slovenska trgovina. Nizke cene

ST. CLAIR HARDWARE
Laddie Pujzdar - Joe Verbočnik
7014 St. Clair Ave

SHAWNEE
MARKET
V. Vrhovnik - F. Urankar
19300 Shawnee Ave

MATT F. INTIHAR

Real Estate & Insurance

630 East 222nd Street

Office: REedwood 1-6888
Resid: IVanhoe 1-0678

Mr. M. Intihar je neomajen
prijatelj starih in novih
Slovencev. Svoji k svojim

A. Grdina in Sinovi

POGREBNI ZAVOD

1053 EAST 62nd STREET HEnderson 1-2088
17010 LAKE SHORE BLVD. KEnmore 1-5890

TRGOVINA — POHIŠTVO

15301 WATERLOO ROAD KEnmore 1-1235

Prava zaščitnica in vir blagostanja za vsako katoliško družino, je močna katoliška podporna organizacija, ki enakopravno skrbi za vsakega v slučaju nesreče, bolezni ali smrti. V pravo smer boste prišli, če pristopite takoj v

KRANJSKO SLOVENSKO KATOLIŠKO JEDNOTO

Najstarejša slovenska katoliška podporna organizacija v Ameriki.
Članstvo: 45,700 Premožanje: \$11,600,000.00

Ako želite posojilo na Vaš dom, obrnite se na K.S.K.J. K.S.K. Jednota posojuje članom po 5% in nečlanom po 6% obresti brez provizije. Zmerna mesečna odplačila na glavnico. — Za vsa podrobna pojasnila pišite na:

GLAVNI URAD

351-353 No. Chicago Street

Joliet, Illinois